

❑ **Prezident İlham Əliyev iyulun 30-da Xalq artisti Həsən Məmmədovun anadan olmasının 80 illiyinin keçirilməsi haqqında sərəncam imzalamışdır. Sərəncamda vurğulanır ki, 2018-ci ilin noyabr ayında Azərbaycanın kino və teatr sənətinin görkəmli nümayəndəsi, SSRİ və Azərbaycan Respublikasının dövlət mükafatları laureatı, Xalq artisti Həsən Məmmədovun anadan olmasının 80 illiyi tamam olur. Həsən Məmmədov Azərbaycan kinosunun qızıl fondunu təşkil edən filmlərdə təkrarolunmaz ifa tərzii ilə ekran həyatı verdiyi parlaq xarakterlər, həmçinin teatr səhnəsində canlandırıdığı obrazlarla ölkənin mədəniyyət xəzinəsini zənginləşdirib.**

Doğrudan da, Həsən Məmmədovun çəkildiyi filmləri saymaqla qurtaran deyil. Ancaq məsələ təkcə filmlərin sayında deyil. Onun yaratdığı rəngarəng rollar filmlərimizə özgə bir tərəvət gətirib.

Ömrünün ən gözəl çağları idi və günlərin birində Kür sahilində balıq tutmaqla məşğul ikən bir nəfər əlində teleqram ona yaxınlaşaraq: – Həsən, sənə teleqram var, sənə kinoya çəkəcəklər. – Bu an ürəyinin döyüntüsünü özü eşitmişdi.

Elə bil həmin an Həsənin ruhu içindən çıxıb göylərə çəkildi. Bir müddət dinməz-söyləməz əyləşib, Kürün lal axınının sükutunda özünü xoşbəxt insanlar kimi rahat hiss etdi və sonra teleqramı alıb, evə

qaçdı. O gün Həsəngilin evində toy-bayram idi. Hamı sevinirdi. Həsən “Böyük dayaq” filmində Qaraş roluna təsdiq olunmuşdu. Teleqramı ona filmin rejissoru Həbib İsmayilov göndərmişdi.

“Həyatımın ən xoşbəxt anı o teleqramı aldığım gün olub. İncəsənət İnstitutunun aktyorluq şöbəsinə daxil olanda da heç bu qədər sevinməmişdim”, – deyirdi. Əslində, ilk dəfə o, Azərbaycan Dövlət Universitetinin fizika fakültəsinə qəbul olunmuşdu, amma orada təhsilini davam etdirməmişdi: – Mən aktyor olacağam, – demişdi.

Tanrı onun səsinə eşitdi və istəyinə doğru yolunda bütün maneələri dəf etməyə güc verdi.

O, böyük sənətə can atırdı. Həbib İsmayilovun “Böyük dayaq” filmində Qaraş bu yolun başlanğıcı oldu. Əvvəlcə çox ehtiyat edirdi. Amma yoldaşları, tələbə dostları ona ürək-dirək verirdilər. Elə bil yuxuda idi. Heç cür ağılına gətirə bilmirdi ki, onu birdən-birə baş rollardan birinə dəvət edəcəklər. Yaxşı ki, Qaraş kənd adamı idi, onu ifa etmək o qədər də problem yaratmırdı. Mexanizatorlarla Həsən özü də yaxın olmuşdu. Pambıq tarlalarında onlarla görüşmüş, hətta pambıqyığan maşını sürməyə də cəhd göstərmişdi.

Çətini başlamaqdır, – deyirlər. O da başladı çəkilməyə və elə ilk anlardan özünü ümidverici aktyor kimi apardı. Yəni, kamera qarşısında sıxılmazdı, rejissorun göstərişlərini bacarıqla

yerinə yetirdi.

Söhbətlərimizdən birində dedi ki, bu rola Murad Yegizarov və Böyükağa Bağirov da dəvət olunmuşdular. Hətta Sarı Süleymanın oğlu, güləşçi İbrahimi təsdiq etmək fikrində idilər. O vaxt geyim rəssamı Bədurə Əfqanlı bədii şuraya müraciət edib məhz mənim namizədliyimin keçməsinə xahiş

obrazını həvalə etdilər.

Murad çox mürəkkəb obrazdır. Onun sakit təbiəti, işgüzarlığı, atasını itirdikdən sonra ailənin məsuliyyətini öz çiyinlərinə götürməsi aktyoru ciddi problemlər qarşısında qoyurdu. Amma bunlar hamısı çəkiliş prosesində ötüb keçdi. H.Məmmədov Muradı çox təbii formada ekranda canlandırırdı. “Bir cənub şəhərində” baş verənlərin bütün ağırlığı məhz bu obrazın üzərində dayanırdı. Bütün konfliktlər onun ətrafında birləşir və aktyordan onların həlli üçün güclü ifadə vasitələri

O, kinomuzə özgə bir tərəvət gətirmişdi

tapmağı tələb edirdi.

Həsən Məmmədov artıq kinoda müəyyən təcrübə qazanmışdı və obrazın daxili dinamikası ona manevr imkanları vermişdi. Murad Həsən Məmmədov yaradıcılığında bir növ yeni mərhələ üçün trampolin rolunu oynadı. Rejissorlar gördülər ki, o, həm dramatik, həm psixoloji, həm də dedektiv janrlarda yüksək məharətlə işləməyi bacaran, istedadlı aktyordur. Beləliklə, onun yaradıcılığının daha məhsuldar dövrü başlandı.

Həsən Məmmədovun kinoya gəldiyi vaxt artıq bu sənətdə böyük canlanma var idi. 60-cı illərin filmlərində dövrün sosialist məzmunu əks etdirilsə də, milli-mənəvi dəyərlərə xüsusi önəm verilirdi. Rejissorlarımız bu amili tam qabarda bilməsələr də, film boyu buna cəhd edildiyi aydın duyulurdu. Elə “Yeddi oğul istəmə” filmində olduğu kimi. Həsən müəllimə bu filmə baş rol – Bəxtiyar obrazı həvalə olunub. Doğrudur, o, inqilabçı dəstənin rəhbəridir, “yeddi yoldaşdan” biridir. Kənddə sovet hakimiyyətini qurmaq məqsədilə buraya göndərilib. Amma Bəxtiyar adət-ənənələrə hörmətlə yanaşmaq, din adamlarına zorakılıq göstərməmək tapşırığı verir. Bəxtiyar ağıllı, təmkinli və tədbirlidir.

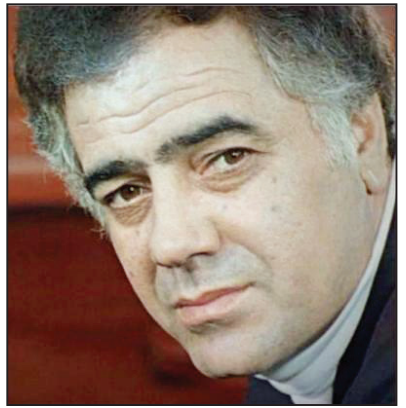
O, Gəray bəyin dəstəsini zərərsizləşdirsə də, öz ətrafındakıları da itirir. Ancaq məqsədinə nail olur.

Elə, inqilabi mübarizədən bəhs edən “Axırıncı aşırım” (rejissor K.Rüstəmbəyov) filmində də ona Abbasqulu bəyin geniş diapazonlu obrazı həvalə olunmuşdu. Bu film onun yaradıcılığının yüksək zirvəyə çatdığını bir daha təsdiq edirdi. Abbasqulu bəy sovet hökumətini qəbul etmişdir və elə Kərbalayı İsmayılı da sovet hökuməti ilə barışığa çağırır. O, yaxşı bilir ki, bu mübarizə mənasızdır.

Çox çətin obraz idi Şadlinski. Həsən Məmmədovun yaradıcı istedadı onu bütün varlığı ilə canlandırmaq imkanı verdi. Bu roluna görə o, Ümumittifaq kinofestivalının “Ən yaxşı kişi rolunun ifaçısı” mükafatını qazandı. Amma Respublika Komsomolu mükafatını Bəxtiyar (“Yeddi oğul istəmə”), SSRİ Dövlət mükafatını isə “İstintaq” filmindəki Murad roluna görə almışdı. Kinorejissor Rasim Ocaqovun çəkdiyi “İstintaq” filmində o, tamamilə başqa bir ampuada çıxış edirdi. Başqasının günahı ucubandan düşdüyü kriminal vəziyyət onu

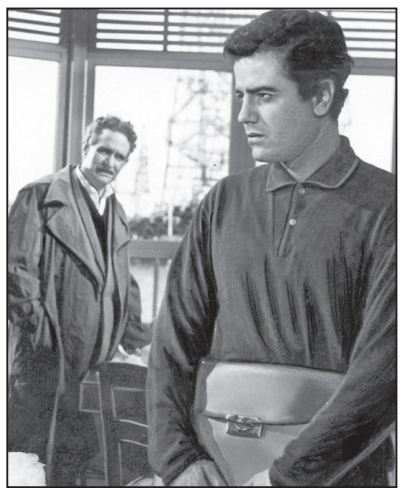
qəlbən sarsıtmışdı. Başqası cinayət törətməmiş, ancaq Muradın boynuna atmışdılar. Biz Həsən Məmmədovun ifasında Muradın bütün daxili dünyası ilə tanış oluruq.

1972-ci ildə kinorejissor Arif Babayev ona romantik

bir rol təklif etmişdi. Yəqin ki, söhbətin “Gün keçdi” filmindəki Oqtaydan getdiyi sizə məlum oldu. Bu filmə baxanlar yaxşı bilirlər ki, Oqtay adı mühəndisdir və layihə institutlarından birində çalışır. Onu qəlbən sevən, Moskvadan Bakıya ad gününü təbrik etməyə gələn keçmiş sinif yoldaşı Əsmərin məhəbbətinə biganəliyi bəzən tamaşaçıda çaşqınlıq yaradır. Əslində isə onun hərəkətlərində təmkinli, dostluğa vəfalı bir gəncin saf, mehriban münasibəti hiss olunur. O, obrazı elə təmkinlə, elə orijinal üslubda yaradıb ki, tamaşaçı, doğrudan da, çaş-baş qalır və sonda ona bəraət qazandırır.

Mən Həsən müəllimin oynadığı bütün rollara tamaşa etmişəm və qənaətim budur ki, onu Tanrı elə kino üçün yaratmışdı. Rəngarəng rolları ilə o, bizim kinoya bir ucalıq gətirdi. Təsəvvür edin o, “Dədə Qorqud”da da, “Alma almaya bənzər”də də eyni həvəslə oynadı.

Həsən müəllimin rollarını sadalamaq fikrindən uzağam. Amma onu demək istəyirəm ki, milli kinomuz onun gəlişi ilə çox şeylər qazandı. Həsən müəllim yüz filmə bu qədər də rol oynadı. Onların hamısı mənəvi dünyamızın yadigarlarıdır. Biz onlardan insanlıq öyrənmişik, onlar bizi Vətənə, torpağa bağlı olmağa çağırır, bizə çətin situasiyalardan xilas yollarını öyrədib. Bu böyük sənətkar sayılıb-seçilən insanlardan idi. Onu hamı sevirdi. Bu dünyadan apardıqı isə xalqın sevgisi, məhəbbəti oldu.

İndi tez-tez filmlərimizdə onun adına rast gələndə hər kəs “Allah rəhmət eləsin, gözəl sənətkar idi” deyir. Bu xoşbəxtlik isə hər kəsə nəsib olmur.

M. MÜKƏRRƏMOĞLU,
“Xalq qəzeti”